

Száz évvel ezelőtt született Madarász Gyula, a magyar madártani tudomány művelésének jelentős egyénisége. A magyar madártan történetét három szakaszra bonthatjuk. Az úttörők sora 1830-ig, Petényi Salamon János fellépéséig tart. Ezt követi az alapítói munkássága, amit 1891. évvel zárhatunk le. A harmadik időszakban nagynevű férfiak működése során hirtelen a magasba tör a tudományos munka és kutatás. Méltán mondhatjuk ezt az időszakot a magyar madártani tudomány fénykorának. Ennek az időszaknak nagynevű kutatója volt Madarász Gyula.

MADARÁSZ GYULA

születésének századik évfordulójára

négy év múlva készül el anyagi okok miatt. »Magyarország madarai« címmel így

A magyar madártan vezető egyénisége, Herman Ottónak munkálkodása nyomán, 1891-ben Budapesten ülésezik a II. nemzetközi madártani kongresszus. Herman vezetésével egyszerűen élővonalba szökken a magyar madártani kutatás. Friedlándy János 1891-ben adja ki Aves Hungariae című munkáját. 1893-ban megalakul

a Magyar Madártani Központ.

A Nemzeti Múzeum — melynek madártani osztályát Madarász Gyula vezeti — és a Madártani Központ két tudományos centrum, honnan szinte versengve indul meg a tudományos kutatómunka. Madarász a Nemzeti Múzeum gyűjteményét hatalmas méretekben növeli. Nemcsak a hazai madarakat gyűjti be, hanem trópusi gyűjteménnyel teszi még gazdagabbá az anyagot. Rövid időn belül a Magyar Nemzeti Múzeum gyűjteménye a világ múzeumai között a hetedik helyre ugrik fel. 1881-ben kiadja első munkáját »Rendszeres névsora a magyarországi madaraknak és az ezekre vonatkozó irodalom« címmel. Igyekezik rendet teremteni

a fajmeghatározásban, a faunisztikában. 345 magyar madarat sorol fel, 34-et töröl a magyar madarak közül. 1899-ben az első magyar madártani folyóiratot alapítja »Zeitschrift für die gesamte Ornithologie« elnevezéssel. Közleményei legnagyobbbrészt német nyelven jelentek meg, hogy a kutatás eredményeit a külföld előtt is ismertté tegye. Herman Ottó és Madarász Gyula

a madártani kutatás különböző területein járnak. Hermant a madár a maga élő környezetében érdekelte, életkörülményeit, ökológiáját kutatta, induktív alapon kutatta a madártani tudományt. Madarász legnagyobbbrészt szobakutató volt, ki asztalnál végezte munkálkodását; madárbőrökön rendszertani, faunisztikai kutatásokat végez.

Herman és Madarász egy időben készülnek a madártani munka megírására. Hermannak nem jut idő az írásra, azt Chernel Istvánná bízta, kinek 2 kötetes nagy munkája már 1899-ben megjelenik. Madarász 1899-től füzetek alakjában jelenteti meg írásait és munkája csak

munkájában rendszerez.

Chernel inkább a gazdasági jelentőséget domborítja ki és felhívja a figyelmet a madarak táplálkozása tanulmányozásának fontosságára. Az Akadémia támogatásával írta meg végülis Madarász korának egyik legszebb nyomását, nagy formátumú, XXIV táblával, színes nyomású képeivel díszített könyvét. Könyvében bőséges német kivonattal tájékoztatja a külföldet hazánk madárvilágáról. Herman és Madarász között lévő ellentétnek és kétféle kutatási iránynak a magyar madártan látta hasznát. Madarász volt az első magyar ornitológus, aki nemcsak hazai, hanem az egyetemes madárvilágot tanulmányozta. Rendszerező gyűjtő volt, aki hatalmas kincsekkel gyarapította és ezzel világhírűvé tette a Magyar Nemzeti Múzeum madártani gyűjteményét.

Beretz Péter

Propagandisták bensőséges tanévzárója

Szegeden tegnap, szombaton délelőtt a Kálvin téri partházban tartották meg az »Időszérű kérdések« tanfolyam propagandistái bensőséges, oktatási évet záró ünnepségüket. Az időszérű kérdések tanfolyamain az üzemekben, hivatalokban és intézményekben jelentős számban vettek részt a dolgozó emberek: kommunisták és pártönkivüliek. A tanfolyamok nagyon hasznos és jó segítséget adtak a fontos és időszérű kérdések megértéséhez, tisztázásához.

Az 1957-es 58-as oktatási évet záró ünnepségen a szegedi városi pártbizottság nevében Simon Béla elvtárs, a városi pártbizottság agit. prop. osztályának vezetője a többi között megköszönte az időszérű kérdések tanfolyamainak propagandistáinak odaadott és eredményes munkáját, amelyet az ellenforradalom fegyveres leverése után nem sokkal kezdtek el. A kiváló eredményekkel dolgozó több propagandistának könyvjutalmakat adtak át.

Röviden...

A nyomdász ki szesek májusfái

A Szegedi Nyomda Vállalat KISZ-fiatlajai a szervezeten kívüli fiúkkal és lányokkal karöltve a május elseje előtti napokban szép elhatározást tettek. Ennek jegyében — dacolva esővel és széllel — ülték a Tiszán csónakba, hogy elhozzák üzemüknek is a levelét bontogató »májusfát«. A fiatalok szépen helytálltak, mert akkor a fát állították szeretetteljesképpül dolgozóiknak, hogy még az első emeleti magas-ságot is »tűntesse«.

Nem feledkeztek meg a gondos fiatalok az üzem legjobb dolgozóiról sem. Minden üzemrészben egy-egy májusfa mellett ott volt egy-egy kis szerény ajándékkal ellátott májusfa is.

Elismerés illeti e lelkes és kedves gondolatú munkájukért az üzem fiataljait, akik meleg ágyukból hajnalban felkeltek, hogy az üzemet — mire a munka megkezdődik — ünnepi ruhába öltöztessék fel.

BEKEKÜLDÖTTVALASZTO bekenagygyűlés lesz szerdán délután a Szegedi Kenderfonógyárban. A dolgozók ez alkalommal választják meg beke-követeiket a városi nagy beke-találkozóra. A gyűlésen Tömörkény László, az üzem Kossuth-díjas főmérnöke mond ünnepi beszédet, méltatja a bekemozgalom jelentőségét.

Intézőbizottsági ülést tart a Műszaki és Természettudományi Egyesületek Szövetsége május hó 6-án, kedden délután 5 órai kezdettel a Széchenyi tér 3. szám alatti klubhelyiségben. Az ülés napirendi pontjai: beszámoló a Falpari Tudományos Egyesület és a Közelkedés és Közlekedésszövetségi Tudományos Egyesület 1958-as évi munkájáról. Ez alkalommal beszélnek meg a választmányi ülés előkészítésével kapcsolatos problémákat is.

Kezébeveszi kopott kis kofferjét és elindul gyalog a Boldogasszony sugárúton hazafelé.

A 29. szám előtt megáll pihenni. Itt lakik keresztapja, Kálló Gyula főmérnök. Bemenne, de siet haza. Megnézi a házat, mintha még sohasem látta volna. Minden olyan szép most, minden olyan ragyogó! Tavasz van megint és nyomott hangulata, amely a váci intézetben állandó kísérője volt, mintha elhagyta volna.

Mintha nem bírná el a sok fényt és ragyogást, amelyben ez a város elébe tárul.

Beér a Templom térre. A Dömötör-templom előtt keresztet vet és máris befordul az Ipar utcába. Szeme tele lesz könnyel, mikor meglátja a házukat.

Rásút a korai nap és sárgán virítanak a falk. Szíve hevesen dobog, amikor benyit a kapun. Ott ül az asztal mellett az egész család. Édesanyja, Margitka és Bandika. Nagypapja újságot olvas.

A kapu nyílására mindenki odatekint és egy pillanatra csend támad. Zavartan áll, kezében a kofferrel, de édesanyja már felugrik az asztaltól és feléje siet.

— Gyuluskám! Édes kisfiam!

Nem tud szólni, összeszorítja valami a torkát és hangtalanul peregnék a könnyei.

— Mi bajod, fiacskám? Ne sírj, örülök, hogy hazajöttél.

Hamar felszárítják az édesanya csókjai a sápadt arcon lecsurgó könnyeket. Margitka ott sürgölődik körülötte és nagypapja is megsimogatja kopaszra nyírt koponyáját.

Már mosolyog és Bandikát csókolja meg először. Aztán nagypapjához megy, kezetsókol, megöleli Margitkát és hosszan bújik oda édesanyja karjai közé.

— Édesapát hol hagyta? — kérdi mosolyogva Juhász né.

Gyula nem érti a kérdést: — Egyedül jöttem haza — válaszol halkán. — Az éjtel indult Apuka érte, ügylátszik, elkerülték egymást — folytatja édesanyja. — Reggelre bizonyosan visszaérkeznek 6 is.

Maris mosolyogva köszönti és már odateszi az asztalra megszokott tányérját. Amíg kanalazza a levest, tekintetével ott szaladgál a padlásfeljáró tájékán. Aztán nézi a műhely ablakait és hátulról, a baromfiudvarból idehallatszik valamelyik csirke kothódásolása. Megáll kezében a kanál, úgy hallgatja ezt a hangot, amit nyolc hónapja nem hallott és ami, úgy érzi, hozzátartozik élethez. Most veszi csak észre, hogy ez is hányzott neki az elmúlt nyolc hónap alatt.

Ebéd után lefektetik, mint egy kis gyereket. Margitka odaül a divány szélére és mesél neki az itheroni gyerekekről, a szomszédokról és Gyula hallgatja hűga beszédét, amely lassan álomba ringatja.

Még sűt a nap, mikor felébred. Kisiet a kapun a tiszaparra.

Meglátja a vizet. Megint elszorul a torka. Könnyek peregnék végig az arcán.

Ott van Újszeged a tulsó parton! Ott vannak az újszegedi liget fái!

Hánszor sétált alattuk a hűvös árnyékban és ábrándozott a halhatatlanságról.

És itt lent, a homokos partok között a Tisza. A szöke víz lassan folyik medrében és csónakok ringanak rajta. Most indul a csongrádi hajó, emberek utaznak a fedélzetén.

(Folytatjuk)

FELHŐSEBB, HUVŐSEBB IDŐ

Az európai anticiklon hatására szárazföldünk nagy részén pnteken tavaszias idő volt. Londonban és Párizsban 25, Bordeauxban 28 fokig emelkedett a hőmérséklet. Ezzel szemben az 55. szélességi foktól északra és a területeken mintegy 10-15 fokos lehűléssel sarkvidéki eredetű légtömegek hűvös, szeles időt okoztak.

Várható időjárás vasárnap estig: növekvő felhőzet, több helyen záporos, zivatar. Mérsékelt dényugati, később élnék, helyenként erős északnyugati szél. A hőmérséklet főleg az ország északi felében csökken.

Várható legnagyobb napi hőmérséklet vasárnap 12-16 fok között.

Távolabbi kilátások: egy-két napig hűvösebb idő.

1958. május 4. vasárnap

MOZIK

Szabadság: Fél 4, fél 6, és fél 8 órakor: A feleség. — Magyarul beszélő szovjet film. — Május 7-ig.

Vörös Csillag: 4, 6 és 8 órakor: Ember született. — Magyarul beszélő szovjet film. — Május 7-ig. Matiné: Fél 11 órakor: Aranyantlop. — Szovjet film.

Fáklya: Fél 4, fél 6 és fél 8 órakor: Mexikói. — Színes szovjet film. Ma utoljára. Május 5-től 7-ig: A falu réme. — Román filmdráma. Matiné: Fél 11 órakor: Siker útján. Szovjet film.

POSTÁS MOZI

4, 6 és 8 órakor: Pickwick-klub. Angol film. Vasárnap délelőtt 10 órakor Mesefilm vetítés, szavalóverseny és tombola.

DUGONICS MOZI

Építők Művelődési Otthona Kossuth L. sgt. 53.

3, 5 és 7 órakor: Gerolsteini kaland. Offenbach világhírű operettje magyar filmen. Kísérőműsorral.

NEMZETI SZÍNHÁZ

Délután 3 órakor: Manon Lescaut. — Laborfalvy-bérlés.

Este fél 8 órakor: Ném vagyunk anyalok. — Móra Ferenc-bérlés.

Kedd délután 3 órakor: A szabin nők elrablása. — II. Diák-bérlés.

Kedd este fél 8 órakor: Bál a Savoyban. — Ady-bérlés.

Szerda este 7 órakor: Manon Lescaut. — Juhász Gy.-bérlés.

Csütörtök este 7 órakor: Ném vagyunk anyalok. — Csokonai-bérlés.

Pénteken este 7 órakor: Bál a Savoyban. — Bérlétszűnet.

Szombat délután 3 órakor: Manon Lescaut. — IV. Diák-bérlés.

Szombat este fél 8 órakor: Bál a Savoyban. — Odry-bérlés.

Vasárnap délután 3 órakor: Ném vagyunk anyalok. — Szilágyi-bérlés.

Vasárnap este fél 8 órakor: Bál a Savoyban. — Bérlétszűnet.

KAMARASZÍNHÁZ

Ma, vasárnap, szombaton és 11-én, vasárnap este 7 órakor: A jégeső sem akadály.

MUZEUM

Fehértő élővilága. Móra Ferenc-emlék állítás. Szeged és a magyar irodalom 1848-tól napjainkig. Gyermekjátékok egykor és most (Roosevelt tér). Nyitva hétfő kivételével mindnapon de 10-től este 18 óráig. Múzeumi Képtár (Horváth Mihály u. 5.) nyitva hétfő kivételével mindnapon de 14 óráig 18 óráig.

Házilag is megvarrhatja ruháját, fehérneműjét!

Saját méretére készült szabásmintát május 1-től beszerezheti!

Szeged: a posta divatlap üzleteiben (Károly u. 14. és Kiss Ernő u. 3.), továbbá:

Csongrádon, Hódmezővásárhelyen, Makón és Szentesen az 1. sz. postahivatalban.

Pályázatot hirdetek

a Csongrádmegyei Gyógyászati Központ (Szeged) nyugdíjazás folytán megüresedett

főkönyvelői állásra

A pályázatotak május hó 15-ig a Csongrád megyei Tanács Vb. Egészségügyi Osztályához kérjük benyújtani.

KÖNYVTARAK

Somogyi Könyvtár

Központi kölcsönző hétköznapiakon 10-12 és 14-18 órakor. — Olvasóterem hétköznapiakon 10-19 óráig. — Ifjúsági Könyvtár Szállás sétány 7. (KISZ-épület, I. em.) hétköznapiakon kerületi fiók (Brüsseli krt. 5.) kedd, péntek 17-19 és vasárnap 10-12 órakor. — III. ker. fiók (Petőfi S. sgt. 81/a) hétfő, szerda, péntek 15-19 és vasárnap 10-12 órakor. — Újszegedi Művelődési Otthon fiók kedd, csütörtök 16-18 és vasárnap 10-12 órakor.

Egyetemi Könyvtár

Kölcsönzés: hétfőn 14 óráig 17 óra 45 percig. Keddtől péntekig 12 óráig 17 óra 45 percig, szombaton 10 óráig 12 óra 45 percig. Olvasóterem: nyitva hétfőn 14 óráig 20 óra 45 percig, keddtől szombatra 10 óráig 20 óra 45 percig és vasárnap 9 óráig 12 óra 45 percig. Comenius-kiállítás délelőtt 10-től este 9-ig.

A Juhász Gyula Művelődési Otthon Könyvtára

Mindennap — péntek kivételével — délután 1-6 óráig. Kölcsönzés mindenkinél.

ÁLLATORVOSI INSPЕКЦИОS SZOLGÁLAT

Szeged város területén

Május hó 3-ától május hó 10-ig este 6 óráig reggel 6 óráig (vasárnap nappal is), elsősegély és nehézségi esetére inspekciós dr. Tiboldi Béla állami állatorvos. Lakása: Maros u. 42. Telefon: 35-51. Az állatorvos kiszállításáról hívó fél köteles gondoskodni.

NEVADÓ ÜNNEPESET

tart ma, vasárnap délután 3 órakor a Szegedi Fonalmentő Vállalat KISZ-szervezete a Kölcsey utca 1. szám alatt. A Fonalmentő kisztási szervezetüket Bagi Ilona elvtársnő, a KJMSZ mártírhálát halt tagjairól, csepei munkálányról nevezik el.

Oyan lakást adott el 5000 forintért, amely sosem volt az övé.

Miklós Sándor, büntetett előéletű, Gutenberg utca 8. szám alatti lakos. Az ötezer forintot egy hét alatt elköltötte pesti mulatókban, most pedig család miatt indult ellene eljárás.

x GYEREKEK, FIGYELEM!

Ma délelőtt 10 órakor nagy mezedelelőtt lesz az Építők Művelődési Otthonában (Kossuth L. sgt. 53.) Bemutatásra kerülnek Gróf Monte Christó, 15 éves kapitány és Zsuzsi segít anyukának, színes mese diafilmek, valamint egy mozgó mesefilm is.

x Diákok részére desztánc

minden vasárnap du. 5 óráig Zászló u. 2. szám alatt (Városi Balettiskola). Kitűnő zene, jó hangulat!

x Szabás-varrás tanfolyam

indul kezdők részére az Építők Művelődési Otthonában. A tanfolyam 2 hónapos. A tanfolyam befejeztével a résztvevők további 2 hónapos haladó szakon vehetnek részt melynek befejeztével a sikeresen vizsgázóknak bizonyítványt adnak. Jelentkezés az Építők Művelődési Otthonában május 10-ig (Kossuth Lajos sgt. 53.) de 10-12-ig, du. 4-5-ig.

x Felhívás. Felhívom a gazdálkodókat és gyümölcstermelőket,

hogy a 16 991/1950. F.M. sz. rendelet értelmében virágzó gyümölcsfákat, valamint egyéb gazdasági növényeket arzenbőr — vagy idegméregtartalmú növényvédőszerrel a méhek védelme érdekében permetezni, illetőleg porozni szigorúan tilos. A jelzett védőszerrel való permetezésre virágzás alatt kivétel esetekben a megyei jogú városi tanács v. b. adhat engedélyt. A fenti rendelkezést nem tartók ellen a rendelet 6. §-a alapján az eljárást megindítom. V. b.-elnök

Befektetés nélkül 1500-2000 forint keresetre tehet szert,

ha selyemgubó-termelésre szerződik

Kiadással nem jár a 32 napos tenyésztés. Gubóbevéltási ár:

I. és II. oszt. selyemgubó egységesen: 32,50 Ft,

III. oszt. fonhatatlan gubó 5 Ft kg-ként.

Igénybejelentés: a helybeli községi selyemtenyésztési megbízottnál (Petekikeltető-nél), vagy levelezőlapon

Orsz. Gyógynövény és Selyemgubóforg. Szöv. Közp. Bpest, V. Arany J. u. 29.

ÚR GYÖRGY:

Juhász Gyula ifjúsága

(21.)

A hatalmas vásznak, a világhírű alkotások, a bibliai tárgyú képek festőjét temetik. Egyszerre megint a szegedi múzeumban érzi magát. Ott van a falon Munkácsy-nak egyik vázlata. Most itt látja maga előtt a temetését. A nagyszerű pompa magával ragadja és szinte önkívületben sóhajtja maga elé:

— Ha nekem is ilyen temetésem lenne!

A mellette állók döbbenet néznek rá és Juhász most veszi észre, hogy hangosan mondotta ki gondolatát. Sietve keresztbújik a háta mögött álló tömeg és elindul a járdán a temető felé.

Kint a Kerepesi-temetőben végighallgatja a gyászbeszédeket és mikor már mindenki elmegy a sírtól, egymásután veszi kezébe a koszorúkat és olvassa a feliratokat. Szinte örül, mikor egy-egy irodalmi társaság koszorúját fedezi fel a temérdek szalag között.

Végigjárja a sírokat és egészen bealkonyodik, amikor elindul a Nyugati-pályaudvar felé.

Megint keresztülmegy a körúton és leül a pályaudvar harmadik osztályú várótermében. Most érzi, hogy éhes, de nincs egy falat ennivalója sem. A 17 éves gyerek megkezdte éhezését, amely hosszabb-rövidebb ideig végigkíséri költői pályáját a későbbi évek alatt. Ezt a dátumot megjegyzi magának, mert ott a váróteremben, a szegedi vonat indulására várva állapítja meg, hogy 1900. május 5-én egész napon át egy falatot sem evett és nem is volt olyan nagyon éhes.

Ejfel felé elindul a vonat és a fáradt, éhes gyerek odabúvik az egyik sarokba. Rákönyököl feltéve örvözt táskájára és a vonat egyhangú kattogása lassan álmodt terít a szemére. Még ki-kipislant a vonat ablakán, még látja Budapest villanykörtéit, még látja az apró, gombostűfej nagyságú világítótestecskéket, de szeme lecsukódik és a Szegedig tartó hosszú utat üdítő álomban alussza végig.

Leszáll a vonatról és megáll a perronon.

Alig nyolc hónapja utazott el innen. Sötét éjszaka volt akkor és édesanyja állt a perron végén. Odanéz, de most egy postás áll ott unott arccal.

Nappali fényzőzónben tündöklük minden.

Milyen szépek itt a házak, állapítja meg magában és ő az utolsó utas, aki lemegy a lépcsőn az állomás előtti térre.

Ott áll a lóvasút. Régi ismerős és most mégis úgy megnézi, mintha sohasem látta volna.

Pedig hánszor utazott rajta ingyen Rosenfeld Viktor osztálytársa jóvoltából. Rosenfeld apjái ez a vállalkozás és a diákok unalmas délutánokon Rosenfeld Viktor vendégei voltak a kocskiban. A két pályaudvart köti össze a lóvonat, amely keresztülmegy a városon. Majdnem egy órát tart ez az utazás. Rendszerint az első részen, a kocsi mellett álltak a diákok és nézték a ló erőlködését, amikor egy-egy megállóhelynél elindította a rövid kis kocsi.

Nem tud felülni rá, mert nincsen pénze.